

Rapport: Bibblan bildar - pilotprojekt

Bakgrund

Under 2016 slutfördes flera stora utredningar, Demokratiutredningen, Medieutredningen och Digitaliseringskommissionen, som alla framhöll behoven av ökad digital kompetens samt medie- och informationskunnighet (MIK) hos alla medborgare.

I september 2016 presenterade Kungliga biblioteket och utredningen för en nationell biblioteksstrategi förslaget [Digitalt först med användaren i fokus](#), som innebär ett nationellt digitalt kompetenslyft med utgångspunkt i folkbiblioteken. I förslaget ingår en nationell plattform, Bibblan bildar, som samlar och tillhandahåller öppna lärresurser med MIK-inriktning. Malmö stadsbibliotek fick 2017 projektbidrag för att utveckla en prototyp till Bibblan bildar.

Målsättning

Pilotprojektet Bibblan bildar utgör en vidareutveckling och komplettering av den befintliga Bibblan svarar/Bibblan guider-plattformen och erbjuder ett aktuellt och efterfrågeanpassat basutbud av öppna lärresurser med inriktning digital kompetens och MIK. Bibblan bildar riktar sig i första hand till allmänheten och erbjuder möjligheter som fungerar för självstudier, repetition och egna övningar. Lärresurserna kan även tjänstgöra som underlag och stöd för bibliotekspersonalen i olika handlednings- och undervisningssituationer.

Bibblan bildar-prototypen utgör början till en nationell digital lärplattform för folkbiblioteksområdet och kan på sikt bidra till att insatserna för ökad digital kompetens och MIK blir mer likartade och jämlikt fördelade över landet.

Metoder och material

Plattform

Bibblan bildar har i pilotfasen utvecklat en plattform, som anknyter till Bibblan svarar/Bibblan guider, men som har skräddarsytt för att fungera för öppna lärresurser. Inledningsvis studerades andra plattformslösningar för tjänster med liknande syften, bl.a. SKL:s [Dela digitalt](#) och den högskoleinriktade [Open SNH](#). Dock gjordes bedömningen att det var så pass viktigt att utgå från allmänhetens behov att utvecklingen av en direkt målgruppsanpassad plattform blev naturlig. Stor vikt har lagts vid att skapa ett gränssnitt som är enkelt och lättanvänt för de digitalt ovana, för de med språksvårigheter och för de med funktionsnedsättningar. Tillgänglighetsaspekten har överhuvudtaget haft stor betydelse i utvecklingsarbetet, inte minst med tanke på den nya webbtillgänglighetsdirektivet som ska implementeras under året.

Prototypen Bibblan bildar är byggd i Wordpress och har i pilotfasen ett begränsat antal funktioner och möjligheter, men framtida behov av att utvidga och bygga på plattformen har diskuterats och förberetts så långt möjligt i de olika faserna av utvecklingsarbetet.

Innehåll

Ett antal öppna lärresurser på en grundläggande nivå har producerats i form av filmer, skärminspelningar, steg-för-steg-handledningar, samlade tips, övningar m.m.

För skärminspelningarna har vi testat flera olika programvaror, det professionella men ganska dyra [Camtasia](#), som har många möjligheter och mycket bra tutorials, [Snagit](#) som är billigare och har färre möjligheter, men är lättanvänt och tillräckligt för de flesta behov.

Även gratis programvaror har testats och [Apowersoft](#) visade sig fungera bra för redigering medan [Icecream screenrecorder](#) hade sina begränsningar.

När det gäller skärminspelningar har vi testat olika pedagogiska upplägg samt skilda inspelningsförfaranden - spela in bild och tal samtidigt, lägga på tal i efterhand eller att spela in tal till en powerpoint etc.

Många äldre och personer med språksvårigheter eller funktionsnedsättningar har svårt att följa med i filmer eller skärminspelningar. Ofta finns ett behov av kompletterande material i tryckt form: instruktioner som kan ligga bredvid datorn och studeras i lugn och ro eller handledningar som kan plockas fram för att repetera eller för att öva hemma. Därför har en särskild modul för steg-för-steg-anvisningar i bild och text utvecklats, dels för att dessa alltid ska se ungefär likadana ut och dels gå att skriva ut i ett pedagogiskt och lättillgängligt format.

Omvärldsbevakning och kartläggning av befintligt utbud av öppna lärresurser har initierats och enstaka externa resurser har lagts in i plattformen, men på det här området finns mycket kvar att göra. Det gäller att lägga upp en strategisk bevakning och insamling av befintliga lärresurser samt utarbeta vägledningar avseende innehåll, källkritisk bedömning, licenser och återanvändning.

I prototypen finns även enstaka resurser på arabiska och engelska, för att kunna testa möjligheterna att lägga in resurser på olika språk. För många med begränsade kunskaper i svenska språket kan det vara till stor hjälp att få tillgång till instruktioner på sitt eget språk och möjligheterna att producera och/eller samla in lärresurser på andra språk bör utforskas vidare.

Resultat

Prototypen Bibblan bildar har ett enkelt och rent gränssnitt med enbart två ingångar - sökruta och kategorier. Utformningen av webbplatsen följer WCAG 2.0 nivå AA, internationell standard vad gäller tillgänglighet.

Det innehåll som hittills producerats inom pilotprojektet bygger till stor del på de erfarenheter personalen på Malmö stadsbibliotek fått genom att arbeta med digital kompetensutveckling i stadsbibliotekets Lärcentrum. Verksamheten på Lärcentrum finns dokumenterad i rapporten [En lärandemiljö för ett samhälle i förändring](#) (Lund: Btj 2015).

En del av steg-för-steg-handledningarna och övningarna har också testats och förfinats genom användning vid de konkreta undervisningssituationer som erbjuds i Malmö stadsbiblioteks lärcentrum.

Majoriteten av de behov som verksamheten möter i den dagliga kontakten med användare på Malmö stadsbiblioteks lärcentrum ligger i allmänhet på en grundläggande nivå. Att situationen är liknande på biblioteken runt om i landet bekräftas bland annat av Ida Norbergs undersökning [Insatser för digital kompetens på folkbiblioteken](#) (2017). Därför gjordes ett aktivt val att fokusera på just de grundläggande behoven när det gäller innehållet i Bibblan bildar-prototypen. I Ida Norbergs rapport framkommer också att många bibliotek arbetar för att öka den digitala kompetensen, men att tillräckliga resurser saknas för att tillgodose alla de behov som finns. En digital plattform med ett lämpligt urval lärresurser, som i första hand är avsedda för självstudier, bör därför kunna underlätta bibliotekens arbete och vara till nytta för många när det gäller att höja den allmänna digitala kompetensnivån.

Förhoppningen är att Bibblan bildar kan utgöra grunden för ett nationellt samarbete mellan folkbiblioteken när det gäller insatser för ökad digital kompetens och ett pedagogiskt MIK-arbete - och att många bibliotek vill dela med sig och bidra med öppna lärresurser till Bibblan bildar. En gemensam nationell plattform bidrar till att effektivisera arbetet, gör det möjligt att nå ut till fler och bidrar till att resurser och insatser fördelas mer jämnt över landet.

Referenser

Digitalt först med användaren i fokus : biblioteken ger digitaliseringen ett mänskligt ansikte / Erik Fichtelius. - 2016-09-15 Dnr 6.7-2015-1181

http://www.kb.se/Dokument/Bibliotek/Nationell%20biblioteksstrategi/Forslag%20Digitalt%200f%C3%B6rst%20med%20anv%20i%20fokus_dnr%206.7-2015-1181.pdf

För digitalisering i tiden : slutbetänkande / av Digitaliseringskommissionen. - Stockholm, 2016. - (SOU 2016:89)

http://www.regeringen.se/4af25c/contentassets/f7d07b214e2c459eb5757cea206e6701/sou-2016_89_webb.pdf

Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet, Ds 2017:60

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/departementsserien-och-promemorior/2017/11/ds-201760/>

En gränsöverskridande mediepolitik : för upplysning, engagemang och ansvar : slutbetänkande / av Medieutredningen, Sthlm 2016 (SOU 2016:80)

<http://www.regeringen.se/4ab3d0/contentassets/c4f57b68335e491a948185108aa3833f/en-gransoverskridande-mediepolitik.-for-upplysning-engagemang-och-ansvar-sou-201680>

Insatser för digital kompetens på folkbiblioteken : en studie om folkbibliotekens arbete med digital delaktighet / av Ida Norberg, 2017

<http://digidel.se/wp-content/uploads/2017/05/RAPPORT-INSATSER-F%C3%96R-DIGITAL-KOMPETENS-P%C3%85-FOLKBIBLIOTEKEN.pdf>

Låt fler forma framtiden! : betänkande / av 2014 års demokratiutredning - delaktighet och jämlikt inflytande, Sthlm 2016 (SOU 2016:5)

<http://www.regeringen.se/48e909/contentassets/16dfd1fed76e42dd9f40c9229637e44b/lat-fler-forma-framtiden-sou-20165-del-a.pdf>

En lärandemiljö för ett samhälle i förändring : erfarenheter, metoder och koncept från Lärcentrum på Stadsbiblioteket i Malmö / redaktör: Bobbi A. Sand, Lund: Btj 2015

<http://libris.kb.se/bib/18620573>

Vägledning för webbutveckling, Post- och telestyrelsen

<https://webbriktlinjer.se/riktlinjer/1-utga-fran-wcag-2-0-niva-aa/>